

Информација о актуелној епидемиолошкој ситуацији грознице Западног Нила на територији Републике Србије у 2021. години

Недеља 37, 12.–18. септембра, 2021. године

На основу података достављених Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” (у складу са Препорукама за надзор над грозницом Западног Нила у хуманој популацији у сезони 2021. године Института за јавно здравље Србије) и лабораторијских критеријума (према препорукама Европског центра за превенцију и контролу болести) на територији Републике Србије, до 16.9.2021. године регистровано је 13 потврђених случајева оболевања од грознице Западног Нила. Обољења су регистрована код особа са територија Севернобанатског (један случај), Средњебанатског (један), Јужнобанатског (два), Сремског (два), града Београда (два) и Јужнобачког (пет) округа.

На основу извештаја Завода за биоциде и медицинску екологију од 6.9.2021. године, присуство генома вируса Западног Нила откривено је у домаћим комарцима *Culex pipiens* са локација на територији града Панчева, Новог Сада и Београда, као и на локацији територије Палић.

На основу извештаја Управе за ветерину, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде од 7.9.2021. године, присуство генома вируса Западног Нила откривено је у дивљим птицама се територије Јужнобачког (две птице) и Јужнобанатског (једна) округа.

До 9.9.2021. године у земљама Европске уније (ЕУ) и Европске економске уније [*European economic union* (ЕЕУ)] у хуманој популацији пријављен је укупно 87 случајева оболевања од грознице Западног Нила, и то у Грчкој (43), Италији (27), Шпанији (пет), Румунији (четири), Аустрији (три), Мађарској (три) и Немачкој (2). У истом периоду у државама ЕУ регистровано је пет смртних исхода који се могу довести у везу са оболевањем од грознице Западног Нила и то у Грчкој (три), Шпанији (1) и Румунији (један).

Од почетка сезоне 2021. године до 9.9.2021. године у земљама ЕУ пријављено је девет епидемија изазваних вирусом Западног Нила међу коњима и то у Шпанији (шест епидемија) и Немачкој (три). У истом периоду регистрована је и епидемија изазвана тим вирусом међу птицама у Шпанији.

Грозница Западног Нила је сезонско обољење које је највише заступљено у периоду највеће активности вектора – комараца. За наше географско подручје карактеристично је да вектори постају активни у пролеће, (март/април), а период њихове интензивне активности је од краја маја до септембра. Сезона трансмисије вируса Западног Нила у Србији уобичајено траје од јуна до новембра месеца. У Републици Србији интензивни надзор над Грозницом Западног Нила у хуманој популацији спроводи се у сезони трансмисије вируса од јуна до прве половине новембра месеца, а пасивни надзор над тим обољењем у осталом периоду године. Имајући у виду искуства како околних тако и наше

земље, први оболели се региструју углавном у другој половини јула месеца, а највећи број случајева се пријављује током августа месеца.

Институт за јавно здравље Србије је 1. јуна 2021. године проследио Препоруке за надзор над грозницом Западног Нила у хуманој популацији на територији Републике Србије мрежи завода/института. Заводи/институте за јавно здравље Препоруке су упутили клиникама за инфективне и тропске болести, односно инфективним одељењима општинских болница на територији своје надлежности, уз напомену да се посебна пажња обрати на неуроинвазивне облике болести. На тај начин, а у сарадњи са Националном референтном лабораторијом (НРЛ) за арбовирусе Института за вирусологију, вакцине и серуме „Торлак” омогућена је етиолошка дијагностика енцефалитиса или менингитиса. Институт за јавно здравље Србије прикупља све релевантне податке о оболелим особама, при чему постоји одређен протокол по којем се информације прикупљају и обједињују.

Грозница Западног Нила (ГЗН) присутна је на појединим подручјима Европе још од 60-их година прошлог века, а спорадични случајеви и мање епидемије у хуманој популацији регистровани су у неколико земаља источне и јужне Европе током последњих 15 година. Ово обољење се првенствено јавља у руралним областима, али у хуманој популацији је крајем прошлог века регистровано епидемијско јављање ГЗН у урбаним срединама. Током 2010. године регистровано је нагло повећање броја оболелих у хуманој популацији, као и појава овог обољења у неким земљама Европе где га раније није било, те је у земљама Европске уније (ЕУ) и суседним земљама пријављено укупно 340 вероватних/потврђених аутохтоних случајева, са 41 смртним исходом. Највећи број оболелих (262 оболела, 35 умрлих) регистрован је у Грчкој, а аутохтоне случајеве инфекције вирусом Западног Нила пријавиле су Македонија, Румунија, Мађарска, Италија, Шпанија.

Инфекција вирусом Западног Нила је званично први пут регистрована у хуманој популацији на територији Србије крајем јула месеца 2012. године. У периоду од 2012. до 2020. године на територији Републике Србије регистрована су укупно 1032 случаја грознице Западног Нила. У истом периоду бележи се и 98 смртних исхода који се могу довести у везу са оболевањем од грознице Западног Нила.

Током сезоне надзора 2020. године у Србији нису пријављени случајеви оболевања од грознице Западног Нила у хуманој популацији.

Током сезоне надзора 2020. године у хуманој популацији у земљама ЕУ регистровано је укупно 316 случајева, а у суседним државама пријављено је укупно 17 оболелих од грознице Западног Нила. У истом периоду у Европским и осталим државама регистрирано је 37 леталних исхода изазваних том инфекцијом.

Поред тога, у истом временском периоду у земљама ЕУ регистроване су и епидемије изазване вирусом Западног Нила у популацији коња (185 епидемија) и птица (2).

Грозница Западног Нила је вирусно обољење које се преноси убодом зараженог комараца. Главни вектор, односно преносилац је *Culex pipiens*, врста комарца која је одомаћена и код нас. Главни резервоар заразе су различите врсте птица, у којима се вирус одржава, док је

човек случајни, односно тзв. слепи домаћин и инфекција вирусом Западног Нила се са њега даље не преноси.

Већина особа (80%) инфицирана вирусом Западног Нила нема никакве симптоме и знаке болести. Код мањег процента заражених особа (приближно 20%) симптоми подсећају на обољење слично грипу, са наглом појавом повишене телесне температуре, главобољом, боловима у мишићима и зглобовима, умором, благим пролазним осипом и лимфаденопатијом. Међутим, код појединих особа (<1%), долази до настанка асептичног менингитиса или енцефалитиса, односно неуроинвазивног облика болести, који захтева хоспитализацију.

Симптоми неуроинвазивног облика болести су главобоља, укочен врат, ступор (тупост), дезоријентисаност, кома, тремори, конвулзије, слабост мишића и парализа. Након прележане инфекције често долази до развоја дуготрајних последица, као што су: умор, губитак памћења, тешкоће приликом ходања, мишићна слабост и депресија. Леталитет је већи код старијих особа, нарочито код особа изнад 75 година живота.

Да би случај инфекције вирусом Западног Нила био потврђен код пацијента уз испољену клиничку слику неуроинвазивног облика болести (*meningitis, encefalitis, meningoencefalitis*), неопходно је да се потврди присуство одговарајућих антитела у ликвору код оболелог пацијента.

У циљу смањења ризика од заражавања вирусом Западног Нила, препоручује се примена мера личне заштите од убода комараца и то:

- Употреба репелената на откривеним деловима тела приликом боравка на отвореном.
- Ношење одеће дугих рукава и ногавица, светле боје.
- Препоручљиво је да одећа буде комотна, јер комарци могу да убадају кроз припијену одећу.
- Избегавање боравка на отвореном у периоду најинтензивније активности комараца – у сумрак и у зору.
- Употреба заштитне мреже против комараца на прозорима, вратима и око кревета.
- Редукција броја комараца у затвореном простору.
- По могућству боравак у климатизованим просторима, јер је број инсеката у таквим условима значајно смањен.
- Избегавање подручја са великим бројем инсеката, као што су шуме и мочваре.
- Смањење броја комараца на отвореном где се ради, игра или борави, што се постиже исушивањем извора стајаће воде. На тај начин смањује се број места на које комарци могу да положу своја јаја. Најмање једном недељно треба испразнити воду из саксија за цвеће, посуда за храну и воду за кућне љубимце, из канти, буради и лименки. Уклонити одбачене гуме и друге предмете који могу да прикупљају воду.

- У случају путовања у иностранство, поготово ако се ради о тропском и субтропском подручју, обавезно се придржавати свих наведених мера превенције
- У случају појаве било каквих симптома који су компатибилни са неуроиназивним обликом болести, одмах се јавити изабраном лекару.


Грозница Западног Нила

Мере личне заштите

Најлакши и најефикаснији начин превенције болести изазване вирусом Западног Нила је спречити увод комарца.



- Носити комодну одећу светлих боја, дугих рукава и ногавица, јер комарци убадају кроз припијену одећу.



- Током борака на отвореном дању и ноћу користити репеленте за кожу!
- Наносити репелент само на откривене делове тела!
- Користити само регистроване репеленте* чије су активне супстанце *N, N-diethyl-m-toluamid*, гераниол, уље лаванде, итд!
- Креме са УВ заштитним фактором, нанети пре репелента!
- Увек пратити упутство произвођача!
- Не наносити репелент на кожу испод одеће!




- Не користити репелент код новорођенчади млађе од два месеца старости, већ их обући у одећу дугих рукава и ногавица, а колиџа, кривце и носиљке заштитити мрежама за заштиту беба од комараца!
- Родитељи, нанесите репелент на своје шаке па затим на лице вашег детета!
- Не наносити репелент на шаке, уста, очи и оштећену/иритирану кожу детета!
- Пратити упутство произвођача када се наноси репелент на кожу деце!

Заштитите просторије од комараца!



- Избегавајте боравак на отвореном у време најинтензивније активности комараца – у сумрак и зору.
- Избегавајте подручја са великим бројем инсеката, као што су шуме и мо-чваре.
- Најмање једном недељно испразните воду из саксија за цвеће и посуду за храну за кућне љубимце.
- Уклонити непотребне посуде које се пуне кишницом као што су аутогуме, боце и лименке из дворишта!
- Све посуде са водом на отвореном морају бити затворене поклопцем, јер комарци легу јаја у стајаћим водама.



- Боравите у климатизованим просторијама са затвореним вратима и прозорима или у просторијама са постављеним комарницама (заштитним мрежама против комараца на вратима и прозорима!
- Користити заштитну мрежу око кревета када:
 - просторија није климатизована,
 - просторија нема комарнице,
 - спавате на отвореном!

* Репеленти уписани на „Државном“ листи били су произведени у Министарству за заштиту животне средине Републике Србије (www.ekologija.gov.rs/organizacija/sektor/sektor-za-opravljanje-zivotnom-sredinom/odeljenje-za-hemikalije/informativi-pub-za-hemikalije-i-biocidne-proizvode/biocidni-proizvodi)



www.batut.org.rs

У циљу тачног информисања Институт за јавно здравље Србије ће у складу са актуелном епидемиолошком ситуацијом, као и до сада, јавност информисати путем званичне веб стране (www.batut.org.rs) и средстава јавног информисања.